

Radio Oorwoud op pad

WWF

SCHOLEN

Hallo daar,

Hoi! Mijn naam is **Olga, de otter!** Op de hele wereld zijn er zoveel mooie plekken natuur. Maar die natuur en de dieren die er leven zijn soms bedreigd!

Ik ga op pad in de hele wereld, zodat ik die een stuk beter kan maken.

Ga je mee op pad en ga je me helpen de problemen op te lossen tijdens deze reis?!

Samen staan we sterk!

Tijdens onze reis zullen we verschillende liedjes van Radio Oorwoud en allerlei opdrachten tegenkomen. Die zijn onderverdeeld in de volgende categorieën :

Denken

Spelen

Informatie

Praten

Creatief

Voelen

In actie

INHOUD

Deel 1 “bommetje”	4
Deel 2 “olifanten”	7
Deel 3 “hiphopotamus”	11
Deel 4 “Aan de Congostroom”	16
Deel 5 “Hoger Lager”	20
Deel 6 “ijsbeer”	24
Deel 7 “Weg met de natuur”	28
Deel 8 “Altijd wat in mijn habitat”	33
Deel 9 “Bozebomenbos”	36
10. Letterfretter	41
11. Iedereen gewonnen	43
12. Zelf wel	44
13. Kom buiten	45
14. Vuil! Vuil! Vuil!	46

DEEL 1 "BOMMETJE"

*Laten we eerst even stilstaan in België, waar ik, Olga de otter, ook leef! Maar wat is er zo speciaal mij?
Laten we het ontdekken door het liedje "bommetje" te beluisteren!*

1.1 Vul de ontbrekende woorden van het liedje "bommetje" in!

Allemaal zwembroekjes aan
Kom maar mee naar de
Lekker tuimelen en spelen
't Is superleuk hier

Onder water gaan de toe
Zo blijven, neus en oren droog
Met mijn voel ik aan het water
En weet dan waar er iets bewoog

Ik doe mijn nooit uit
Ik heb best een lange
Zo kan ik heel snel zwemmen
Ik trek een sprintje, 't gaat een vaart

Even lekker chillen, zalig drijven
Op m'n , gezichtje in de zon
't Riviertje is een paradijs
Vol witte , nergens beton

Jazeker, wij zijn
Hadden jullie dat al door?
Kijk, we zijn al aan het zwaaien
..... er maar in, we gaan ervoor!

Ah ooooooooo
We plonsen, pletsen, iedereen kletsnat
Ah ooooooooo
Doe je mee, kom spring maar mee in
..... !

Ah ooooooooo
We , pletsen, iedereen kletsnat
Ah ooooooooo
Doe je mee, kom spring maar mee in bad!

Wat heb je geleerd over de otter in het liedje?

1.2 Plaats de volgende woorden bij de juiste tekstjes:

staart – snorharen – neusgaten – vacht – poten – kop – poten – lichaam

..... :

kort en stevig, om gemakkelijk op hoge, gladde rotsen te klimmen en soms zelfs in bomen!

..... :

maken het mogelijk om prooien op te sporen in troebel water!

..... :

gestroomlijnd, behaard en dik, dient tegelijk als stuur en als motor.

..... :

zijdeachtig, ondoordringbaar en dicht; meer dan 50 000 haartjes per cm² (een hond heeft er minder dan 600!!!).

..... :

met zwemvliezen, om zich perfect voort te bewegen in het water.

..... :

Volledig afgesloten bij het duiken, maar heel goed werkend in de open lucht. Maken het mogelijk om zich snel te verstoppen bij de minste verdachte menselijke geur en de jongen gemakkelijk terug te vinden als die zijn afgedwaald.

..... :

lang en spoelvormig, om zich behendig voort te bewegen in het water

..... :

afgeplat, om te kunnen zwemmen met enkel de oren, de ogen en de neus boven water. Heel handig om de omgeving in de gaten te houden!

1.3 Teken nu voor elk onderdeel een pijl naar het juiste lichaamsdeel van otter op de afbeelding.

1.4 Bekijk de afbeelding van de otter in zijn leefgebied.
Wat zie je op de afbeelding? **Bespreek** het met een klasgenoot.

1.5 Wat heeft de otter nodig om zich goed te voelen?
Schrijf het op de lijntjes hieronder.

.....

.....

.....

Wil jij, samen met andere kinderen, alles te weten komen over de otter en andere leuke dieren?
Wil je daarnaast leuke magazines boordevol dierenweetjes ontvangen en deelnemen aan speelse activiteiten?

Ga dan naar de website [rangerclub.be](https://www.rangerclub.be) en schrijf je in!

DEEL 2 "OLIFANTEN"

Voor ik op wereldreis vertrek, is het belangrijk dat het kompas gebruikt kan worden.

2.1 Vul jij de juiste windrichtingen aan? (de hoofd- en tussenwindstreken)

Super, bedankt! Zoals je misschien al wist, ben ik de **Europese otter** en leef ik in het werelddeel Europa.

Duid op de onderstaande wereldkaart Europa en de andere werelddelen aan.

2.2 Olga vertrekt eerst naar het werelddeel dat ten zuiden ligt tegenover Europa. Welk werelddeel zou dat kunnen zijn?

.....

2.3 Wat weet je al over de olifant? Leg de quiz af en test je kennis! Omcirkel telkens bij het juiste antwoord de letter die erbij staat tussen haakjes.

Heb je wat hulp nodig? Ga dan naar rangerclub.be/dieren en klik op 'olifant' voor meer info over dit dier.

Welkom in het tweede grootste werelddeel! De biodiversiteit is hier enorm! Dat betekent dat we hier veel dieren kunnen vinden, waaronder de Afrikaanse olifant!

Vraag 1 - Olifanten leven in een grote familiegroep of kudde. Wie is de baas van een groep olifanten?

- Het oudste mannetje (a)
- Het sterkste mannetje (o)
- Het oudste vrouwtje (i)

Vraag 2 - Een olifant is een zoogdier. De babyolifanten drinken melk bij de moederolifant. Hoe drinkt een jonge olifant melk?

- Met zijn mond (v)
- Met zijn slurf (f)

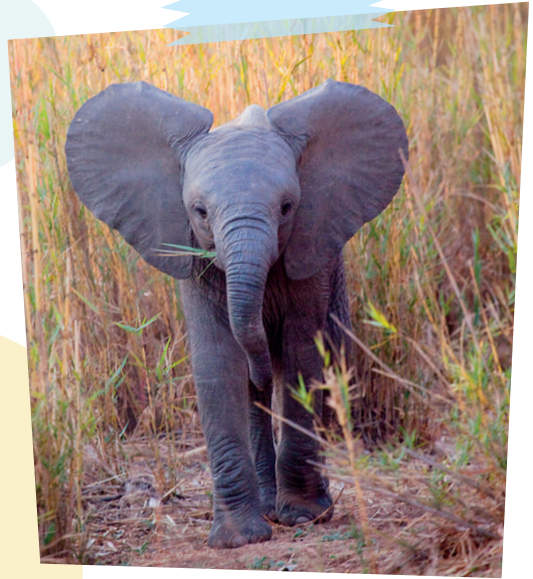
Vraag 3 - Waar of niet waar? De Aziatische olifant heeft geen slagtanen.

- Waar (u)
- Niet waar (o)

Vraag 4 - Op de foto zie je een jonge olifant. Welke soort olifant is dit?

- Aziatische olifant (u)
- Afrikaanse olifant (o)

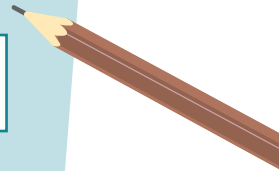

Vraag 5 - Een olifant herken je aan zijn lange slurf. Die is heel nuttig! Waarvoor gebruikt een olifant zijn slurf NIET?

- Om blaadjes van een boom te plukken of om te drinken (p)
- Om andere dieren te slaan of te aaien (k)
- Om te ruiken (s)
- Om geluiden te maken (l)
- Om zware dingen op te tillen (m)
- Een olifant gebruikt zijn slurf voor al deze dingen (r)

Vul de omcirkelde letters hieronder in. Als je alle antwoorden juist had, bekom je een woord dat te maken heeft met de olifant.

--	--	--	--	--

Wat betekent dit woord nu en wat heeft het te maken met de olifant? Laten we het samen ontdekken in het lied "Olifanten" van Radio Oorwoud!

Olifanten (liedje)

Olifanten, kom maar samen hier
Stamp op de grond, trompetter in het rond
Kom bij de kudde, wij worden samen oud
In de savanne of in het regenwoud
Heb je slagstanden en ben je grijs
Kom er dan maar bij, ga maar mee op reis

Stamp met je poten, spetter water rond je oren
Toeter met die slurf en laat van je horen
Stamp met je poten, spetter water rond je oren
Wees een olifant die iedereen kan horen

Wij trompetteren luid en vrolijk in koor
Als er geen stropers zijn, op jacht naar ons ivoor
Dan nemen veilig een bad in de rivier
't Is onze habitat, we zijn gelukkig hier
De aarde trilt bij elke stap
Marcheert onze kudde, zet je dan maar schrap

.....
Er wordt dus op de olifant gejaagd voor zijn slagstanden! Ivoor is het harde, witgekleurde materiaal afkomstig van de slagstanden. En de otter... Weet je waarom er op mij wordt/werd gejaagd?
.....

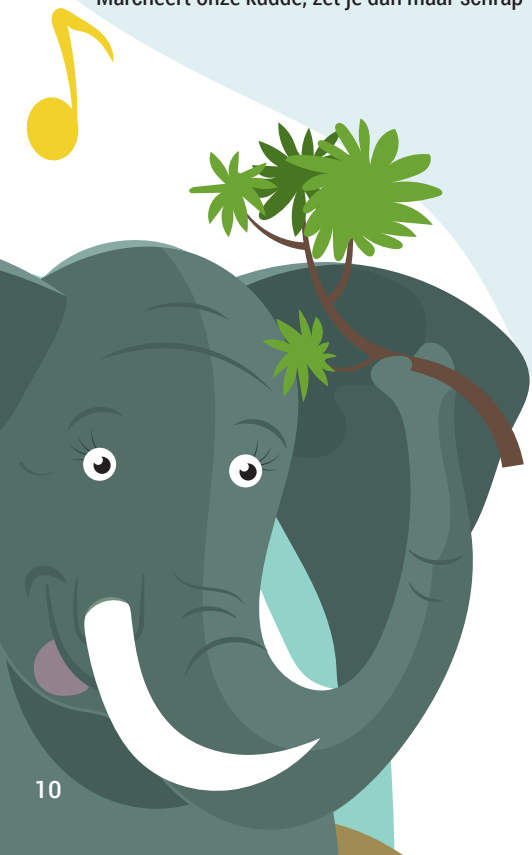

Stamp met je poten, spetter water rond je oren
Toeter met die slurf en laat van je horen
Stamp met je poten, spetter water rond je oren
Wees een olifant die iedereen kan horen (2x)

Stamp stamp! Spetter spetter! Toeter toeter!
Oooooolifant!
Stamp stamp! Spetter spetter! Toeter toeter!
Oooooolifant!
Stamp stamp! Spetter spetter! Toeter toeter!
Oooooolifant!
Stamp stamp! Spetter spetter! Toeter toeter!
Oooooolifant!

Stamp met je poten, spetter water rond je oren
Toeter met die slurf en laat van je horen
Stamp met je poten, spetter water rond je oren
Wees een olifant die iedereen kan horen

“ Er is nog een dier in Afrika waarop ook wel gejaagd wordt voor het ivoor. Het **nijlpaard** (hippopotamus in het Engels). We duiken dus even onder water! ”

DEEL 3 "HIPHOPOTAMUS"

Van dat rondreizen heb ik al honger gekregen. Het liefst eet ik waterdieren zoals vis. Ik ben dus een carnivoor (vleesetend). En jij, wat eet jij het liefst? Vertel het aan een klasgenoot.

3.1 Plaats de dieren in de juiste categorie op basis van wat ze eten.

Kies uit: otter / nijlpaard / bonobo / condor / ijsbeer / mens / olifant / paard / panda / tijger / gorilla / beer

Carnivoor

Dieren die vleesetend zijn.

Herbivoor

Dieren die plantaardig voedsel eten.

Omnivoor

Dieren die zowel dierlijk als plantaardig voedsel eten.

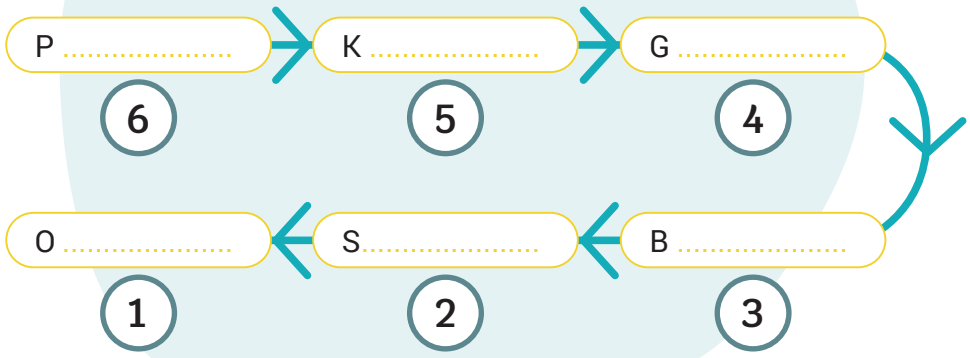

In de natuur maken alle dieren en alle planten deel uit van een voedselketen: ze eten en/of kunnen gegeten worden! Dat gebeurt niet in een willekeurige volgorde en daarom spreken we van een 'keten' waarin iedereen met elkaar verbonden is.

3.2 Luister aandachtig naar het verhaal en voer dan de opdrachten uit.

3.3 Vul de volgende voedselketen in (de pijl betekent 'wordt gegeten door') en plaats dan de nummers op de juiste plaats in de tekening.

Hippopotamus (liedje)

Ik neem je mee naar één of andere poel
als een hippo want die zijn echt cool.
Komaan, komaan, komaan. Yeah!

Hip, hop hiphop, hippopotamus.

Ik ben een nijlpaard en dus zeker geen slapjanus.

Ik rol graag in de modder in grote meren en de Nijl.

Ik duik graag in het water en dat doe ik hiphopotamus-stijl.

Komaan, allemaal hippostyle ...

Wiggel, waggel, komaan ...

Ik ben een nijlpaard en dit is mijn rivier.

Van iedereen hier in de buurt ben ik het dikste dier.

't Is dus echt wel een mirakel hoe ik met mijn reuzenlijf
kan plonsen in het water en daar dan kopje onder blijf.

Hippostyle is leuk, gast. Echt waar, dat is zo leuk.

Vissen kietelen m'n tenen als ik in het water drijf.

Ze zwemmen cirkels rond mijn benen, zoeken eten rond mijn hele lijf.

En het water blijft gezond door de keutels uit mijn kont.

Ik verspreid ze hier en daar als ik kwispel met mijn staart.

Wil jij, samen met andere kinderen, alles te weten komen over de natuur en in actie schieten om die te beschermen? Wil je daarnaast leuke magazines boordevol dierenweetjes ontvangen en deelnemen aan speelse activiteiten?

Ga dan naar de website rangerclub.be en schrijf je in!

Wist je dat het nijlpaard (hippopotamus in het Engels) van muziek houdt, van 'hiphop'? We noemen hem daarom ook wel de hiphopotamus! Zing je met hem mee?

Aan rivieren en aan meren heel mijn lijf met slijk insmeren.
Aan moerassen en aan plassen mijn lijf daarna weer wassen.
Ik kan veel sneller dan het lijkt, rapper en sneller door het slijk.

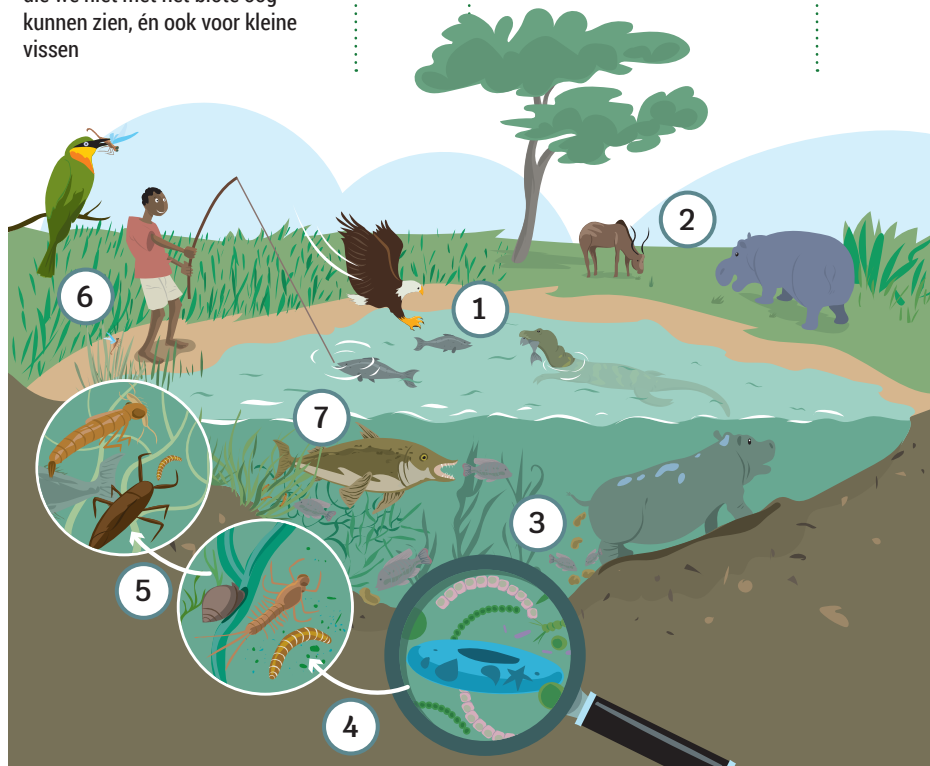
Zo maak ik iedereen bang omdat ik echt voor niemand wijk.
Ja, ik vertrappel, ik bijt, dus wees blij dat je me kent.
Want een hippo zoals ik, is de schrik van 't continent.
Zet je tent niet op mijn pad want je tent ik stamp ze plat.
Met mij valt niet te spotten, zeker niet met mijn gat.
Ik maak meer doden dan een luipaard, een leeuw of een slang.
Niets of niemand stopt een hippo, een hippo gaat zijn gang.

Ik ben een nijlpaard, ik ben gevaarlijk.
Ik ben een nijlpaard, ik ben toch geen zeepaard.
Ik ben een nijlpaard, daar ben ik fier op.
Ik ben een nijlpaard, van m'n staart tot aan m'n ... hiphop ...

3.4 Bekijk de onderstaande afbeelding van het nijlpaard in het ecosysteem. Plaats de nummers bij de juiste omschrijving in de onderstaande tabel.

Uitleg	Nummer	Uitleg	Nummer
Kleine beestjes die we niet met het blote oog kunnen zien, zijn voedsel voor kleine insecten		Vleesetende vissen jagen op plantenetende vissen en insecten	
Grote insecten eten kleine insecten		Arenden, varanen (dat zijn grote reptielen), mensen en andere toppredatoren eten vis	
Andere herbivoren genieten van de "nijlpaard-tuintjes"		Libellen zijn voedsel voor bepaalde vogels	
De uitwerpselen van de nijlpaarden zijn voedsel voor algen (waterplanten) en kleine beestjes die we niet met het blote oog kunnen zien, én ook voor kleine vissen			

.....

Nijlpaarden zijn de bouwers van de natuur . Ze veranderen de savanne op verschillende manieren. Ze maken poelen dieper, zorgen ervoor dat het water goed gemengd is en ze vormen nieuwe kanaaltjes. Ze maken ook nieuwe "nijlpaard-tuintjes" van dichtbegroeid gras en voorzien het voedselweb van energie met hun mest.

.....

3.5 Je leerde al hoe een voedselketen eruit ziet voor otters. Maak nu op basis van de afbeelding met de nijlpaard een voedselketen met 4 schakels.

3.6 Wat zou er gebeuren als een schakel verdwijnt: het nijlpaard?

.....

.....

.....

3.7 Zoals je kan zien zijn alle schakels in een ecosysteem op de een of andere manier met elkaar verbonden, zoals in een web! Speel nu het biodiversiteitswebspel! Vraag hiervoor de uitleg aan je leerkracht.

DEEL 4 "AAN DE CONGOSTROOM" (LIEDJE)

Bonobo's, wij zijn bonobo's!
Eén grote familie van bonobo's.
Wij zijn plezierige apen, vieren altijd feest.
Hangen er slingers in de bomen, dan zijn wij daar geweest.

We lachen onze tanden bloot, want we hebben altijd zin.
Kom erbij en zet je schrap. Dat is een goed begin.

Want elke dag, onder elke boom,
bouwen we een feestje aan de Congostroom.

**Wiebelen, wiebelen, schudden met uw poep.
Draaien, draaien, als ik 'Bonobo!' roep.
Bonobo!, Bonobo! Schudden met uw poep.
Springen met de hele groep!**

**Wiebelen, wiebelen, schudden met uw poep.
Draaien, draaien, als ik 'Bonobo!' roep.
Bonobo!, Bonobo! Schudden met uw poep.
Springen met de hele groep!**

Wij doen een beetje raar. Halen vlooiën uit ons haar.
We doen dat bij onszelf maar ook bij elkaar.
En als de bomen groeien, 't woud maar groter wordt,
dansen wij in de zon met bananen op ons bord.

Want elke dag, onder elke boom,
bouwen we een feestje aan de Congostroom.

*We komen toe aan de
Congostroom, de tweede
grootste rivier in Afrika! Daar
vinden we de bonobo's, dat
zijn mensapen. Zing je mee
met de bonobo's?*

Wil jij, net zoals de bonobo,
ravotten in de natuur en
deelnemen aan super leuke
activiteiten?

Ga dan naar de website
rangerclub.be en schrijf je in!

**Wiebelen, wiebelen, schudden met uw poep.
Draaien, draaien, als ik 'Bonobo!' roep.
Bonobo!, Bonobo! Schudden met uw poep.
Springen met de hele groep!**

**Wiebelen, wiebelen, schudden met uw poep.
Draaien, draaien, als ik 'Bonobo!' roep.
Bonobo!, Bonobo! Schudden met uw poep.
Springen met de hele groep!**

Bonobo's eten niet enkel bananen! Maar wat zouden ze dan nog allemaal eten? En wat eet jij zoal?

4.1 Maak een menulijstje voor de bonobo. Heb je wat hulp nodig? Ga dan naar rangerclub.be/bonobo. Maak ook een menulijst voor jezelf!

MENU

MENU

4.2 Welke verschillen merk je op? Zou je jouw menu willen aanpassen? Hoe? Bespreek het met een klasgenoot.

.....
Zoveel fruit en groenten! Het ontstaan daarvan hebben we te danken aan de **bestuiving door insecten zoals bijen**. Wat betekent bestuiving eigenlijk?
.....

4.3 Ga naar [schooltv.nl](https://www.schooltv.nl) en tik in 'bestuiving'. Klik op de eerste video en bekijk die.

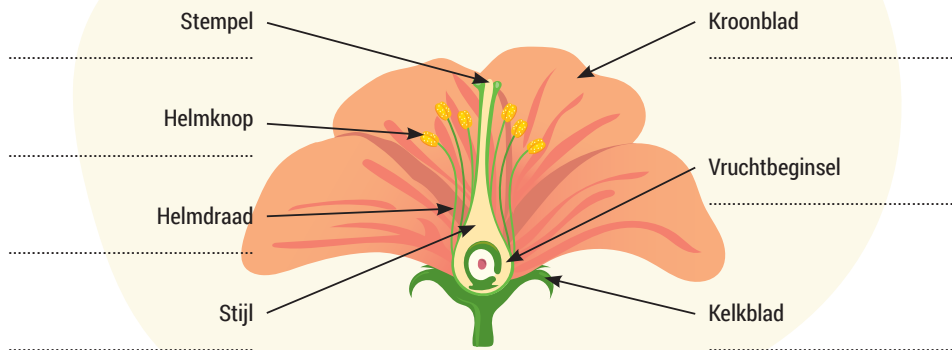
4.4 Bijen zijn belangrijke bestuivers. Zonder bijen kan er veel eten niet groeien.

Teken in de onderstaande vakken dingen die jij wel eens eet, die er zonder bijen niet zouden zijn.

4.5 Hieronder zie je de verschillende onderdelen van een bloem.

Zoek de functie op van de onderdelen waar stippellijnen staan en schrijf ze op.

4.6 Ga op zoek naar een mooie bloem in je tuin of in een park. Ruikt de bloem lekker?

Probeer de verschillende onderdelen te benoemen aan de hand van de afbeelding.

Let op: pluk de bloem niet

4.7 Maak een zaadbom!

Vraag de uitleg aan je juf of meester.

DEEL 5 "HOGER LAGER" (LIEDJE)

Laten we even naar de bergen gaan. Daar kom ik eigenlijk nooit, maar een ander dier, genaamd de condor, wel! Doe alvast je jas aan, want hier is het wat kouder!

Ik heb 2 megavleugels en een blote kop.
Dode dieren eten, dat is mijn job.
Ze noemen mij de vliegende vuilnisbak.
Ik vlieg tussen de bergen altijd op het gemak.

Ik ben een condor, ik zie alles met mijn superscherpe blik.
Ik vlieg soms hoger dan de wolken, maar ik heb nooit schrik.
Zie ik daar geen kadaver, een hapklaar maal?
Ik kam mijn kam, ik strek mijn vleugels en ik daal ...

**We vliegen naar beneden, van de top naar de vallei.
Zoevend door de wolken, vlieg allemaal mee met mij.
Poten achteruit, snavel in de wind.
Van een zweefvlucht word ik super goed gezind ...**

En na het eten weer lekker zweven,
tussen de bergtoppen waar weinig groeit.
Het is hier koud en de grond is bevroren.
Kijk daar, een sneeuwbloem die hier bloeit.

De mensen komen hier nooit
want de rotsen zijn te steil.
Er is veel te weinig zuurstof, de lucht is hier zo ijl.

De gletsjer smelt, dat doet ie eigenlijk al lang.
Maar de laatste tijd gaat het wel echt snel, ik word bang.
Ook die eeuwige sneeuw verdwijnt, de bergen worden kaal.
Ik kam mijn kam, ik strek mijn vleugels en ik daal ...

**We vliegen naar beneden, van de top naar de vallei.
Zoevend door de wolken, vlieg allemaal mee met mij.
Poten achteruit, snavel in de wind.
Van een zweefvlucht word ik super goed gezind ...**

De condor heeft het over een probleem: de sneeuw en gletsjers die smelten, want het wordt hier te warm! Maar hoe komt dat nu eigenlijk? Dat komt door de **klimaatverandering**. Maar wat is dat nu?

Laten we eerst kijken naar het verschil tussen **het weer** en **het klimaat**.

5.1 Teken hieronder hoe het weer vandaag is. Welke kleren zou je aandoen? Teken het!

Het weer is iets dat je waarneemt op een bepaald ogenblik en op een bepaalde plaats. Het weer verschilt van dag tot dag en van plaats tot plaats.

Een voorbeeld: het regent momenteel in Brussel maar aan zee schijnt de zon. Temperatuur, neerslag, bewolking, wind, zon ... bepalen het weer. Meteorologen kunnen het weer slechts enkele dagen op voorhand voorspellen.

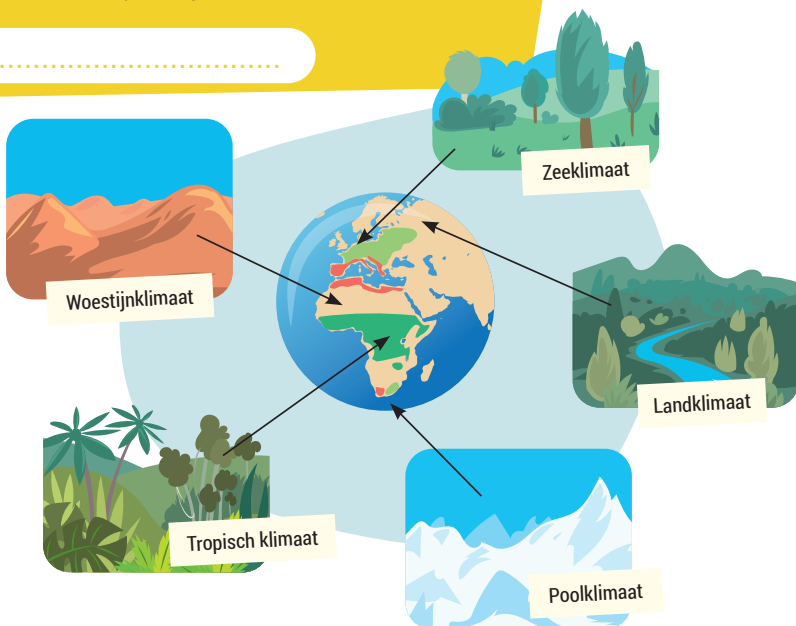
Het klimaat geeft aan welk weer het gewoonlijk is in een regio, bekeken over een lange periode, minstens 30 tot 40 jaar.

Zo is het in het regenwoud van Congo over het algemeen warm en vochtig. En op de Noordpool is het altijd koud. Er bestaan op aarde heel wat klimaattypes, die verschillen naargelang de plaats op aarde waar je je bevindt.

5.2 Op de afbeelding zie je verschillende klimaattypes.

In welk type klimaat leven wij in België?

.....

5.3 Dieren en planten zijn aangepast aan het klimaat waarin ze leven. **Schrijf de klimaattypes en de dieren bij de juiste omschrijving in het onderstaande kader.**

Kies uit:

Woestijnklimaat

Landklimaat

Poolklimaat

Zeeklimaat

Tropisch klimaat

Zeehond

Ijsbeer

Stokstaartje

Bonobo

Otter

Koud en droog
klimaat

Warm en vochtig
klimaat

Klimaat dat niet
te warm en niet te
koud is

Klimaat met
warme zomers en
koude winters

Klimaat met zeer
weinig regen

Het klimaat verandert. Dat noemen we dan ook klimaatverandering. Om dat goed te begrijpen moeten we eerst weten wat het broeikaseffect juist betekent.

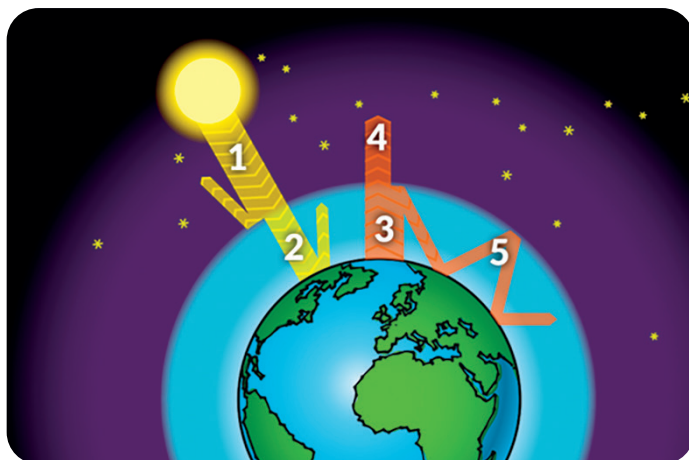

5.4 Ga naar www.klimaatbrigade.be

Klik op "video's"

Bekijk de video "HET NATUURLIJK BROEIKASEFFECT (CLIMATE CHALLENGE)"

5.5 Bekijk de tekening die de werking van het natuurlijk broeikaseffect voorstelt.

Zet in de onderstaande tabel de juiste cijfers.

Een deel van deze warmte ontsnapt naar de ruimte.	
Het andere deel van de warmte wordt opgenomen door de broeikasgassen en warmt onze atmosfeer op.	
Een deel van de zonnestralen bereikt de aarde en warmt ze op.	
De zon zendt licht naar de aarde in de vorm van zonnestralen. Een deel daarvan wordt teruggekaatst door de atmosfeer.	
De aarde gaat op haar beurt warmtestraling afgeven.	

DEEL 6 "IJSBEER" (LIEDJE)

Wat is het gevolg van de klimaatverandering voor de ijsbeer? Laten we daarvoor even naar de Noordpool gaan!

Wil jij, samen met andere kinderen, de ijsbeer en andere dieren beschermen? Wil je daarnaast leuke magazines boordevol dierenweetjes ontvangen en deelnemen aan speelse activiteiten?

Ga dan naar de website rangerclub.be en schrijf je in!

Nog niet zo lang geleden
lag ons land hier vol met ijs.
We schaatsten en we gleden
maar wat wit was wordt nu grijs.
Want het wordt hier stilaan warmer
en ons ijspaleis smelt weg.

Als dit nog langer doorgaat
hebben alle beren pech.

**Ik heb het veel te warm, mijn jas is veel te dik.
Ik sla alarm. Alarm, mijn jas is veel te dik.**

Dus kunnen jullie me vertellen
of er een oplossing bestaat
om ons vel hier nog te redden?
Voor je 't weet is het te laat.
Want er is iets heel erg fout
en er is iets aan de hand.
De poolkappen die smelten
en we hebben minder land.

**Ik heb het veel te warm, mijn jas is veel te dik.
Ik sla alarm. Alarm, mijn jas is veel te dik.**

Want een ijsbeer zonder ijs voelt zich niet lekker.
Nee, een ijsbeer zonder ijs voelt zich niet goed.
Want een ijsbeer in het ijs, ja, die heeft het heerlijk koud.
Het is een ijsbeer, dus je weet waar hij van houdt.
Ik kan zelfs niet meer slapen.
Ik lig te woelen in mijn bed.

**Ik heb het echt te warm.
Is de verwarming aangezet?**

De uitstoot van broeikasgassen (zoals CO₂) zorgt voor het **versterkt** broeikaseffect. Daardoor wordt het hier gewoon te warm voor de ijsbeer!

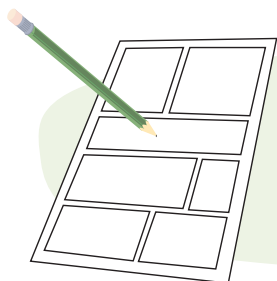

6.1 Wat weet je al over de ijsbeer? Vul het woordweb in door kernwoorden te zetten bij de pijlen.

6.2 Maak een stripverhaal over de ijsbeer en hoe hij omgaat met het verdwijnen van zijn leefgebied.

Gebruik hiervoor het de vakjes. Je begint je stripverhaal met een ijsbeer die niet meer bij zijn partner kan komen doordat het ijs gesmolten is. Je verhaal loopt gelukkig goed af, omdat het terug wat kouder wordt en er meer ijs is voor de ijsbeer!

• **TIP:** Schrijf eerst op wat je wilt tekenen. Zo voorkom je dat je te veel of te weinig tekenvakjes hebt.

• **TIP:** Je mag ook extra informatie geven door in gedachtewolkjes te schrijven waar de ijsbeer aan denkt.

6.3 Presenteer

Vertel voor de klas of aan je groepje wat je hebt gemaakt. Hebben je klasgenoten nog tips?

Stripverhaal

Teken je stripverhaal in de vakjes.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

6.4 In actie

Bedenk een actie met je klas om klimaatverandering tegen te gaan en zo de ijsbeer te helpen. Je kan een prijs winnen met je klas! Vraag aan je leerkracht wat je daarvoor precies moet doen.

DEEL 7 "WEG MET DE NATUUR" (LIEDJE)

Hou jij van de natuur? De zangeres in dit liedje helaas niet! Laten we eens luisteren!

Kijk toch naar de voorruit van mijn SUV *(o nee, niet oké, o nee)*
Al die dode beestjes, wat moet ik daar nu mee *(a, naar de carwash ermee, de carwash)*
Met al dat rondvliegend wild is mijn leven een hel *(ja, zeg dat wel, echt een hel)*
Dood aan alle beestjes, ja, en dat is een bevel! *(ja, vaarwel, natuur, vaarwel)*
Die walgelijke geur van bos of zee *(o nee, bos of zee, o nee)*
Nee, geef mij maar zo'n dennengeurspray in mijn WC *(in mijn WC)*

Weg met de natuur *(wat kijk je zuur)*

Weg met de natuur *(moeder over stuur)*

Weg met de natuur *(ik voel me zo matuur)*

Weg met avontuur *(passie en vuur)*

In mijn tuin staat nooit onkruid, o nee *(ja, spuit het maar kapot en weg ermee!)*
Zie mijn perfect getrimd gazon en mijn buxusbol *(in de hoofdrol, in de hoofdrol)*
Er zat gisteren een kever in mijn keuken, 'k heb erop gesjot *(o my god, een kever, o my god)*
Dat ze maar naar de burens gaan, het interesseert mij niet, gewoon niet in mijn kot *(niet in mijn kot, niet in mijn kot)*

Lekker veel vergif voor al die beestjes op mijn gras *(wat ruist daar in het struikgewas)*
Ik spuit ze allemaal dood vanop mijn terras *(o als dat maar geen beestje was)*

Weg met de natuur *(frietjesconfituur)*

Weg met de natuur *(blotebillenbuur)*

Weg met de natuur *(onderbroekverhuur)*

Weg met avontuur *(scheetjescultuur)*

Al die vervelende fietsers, och, ga toch aan de kant
Verhuis toch met je tweewieler naar een ander land
Ik wil beter, sneller, meer, ik moet met mijn tijd mee
Maar ik sta altijd in de file met mijn SUV
Elke maand vlieg ik low cost naar de Spaanse kust
Geef mij een cocktail aan het zwembad en laat mij toch met rust
Ik heb het liever proper, ik heb het liever clean
Al die lawaaierige vogels, ik vind dat ik dat niet verdien

Weg met de natuur *(niet elke aap is een lemuur)*

Weg met de natuur *(een rolluik is een blaffe tuur)*

Weg met de natuur *(braille op een blinde muur)*

Weg met avontuur *(een kievit als ik heel goed tuur)*

Wil jij ook niet dat de natuur verdwijnt maar wil je daarentegen de natuur beschermen, samen met andere kinderen?

Ga dan naar de website rangerclub.be en schrijf je in!

7.1 Bedreigingen voor de biodiversiteit

Bekijk de afbeelding. Welke problemen zie je voor de natuur? Die problemen noemen we bedreigingen voor de biodiversiteit. Bespreek het met een klasgenootje.

7.2 Noteer in de tabel minstens 4 bedreigingen die je ziet voor de biodiversiteit, schrijf op waarom het een probleem is en zoek telkens een oplossing.

Bedreiging	Waarom is dit een bedreiging voor de biodiversiteit?	Welke oplossing kan je hiervoor bedenken?

7.3 Kies één of twee van de bovenstaande bedreigingen en **bespreek die met je ouders.**

7.4 Hoe zou jij je voelen moest alle natuur weg zijn?
Schrijf het op in het hart.

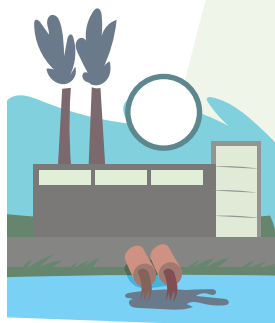
A large pink heart shape is centered on the page. Inside the heart, there are seven horizontal dotted lines for writing. The heart is set against a background of light blue, stylized clouds.

7.5 Bedreigingen voor de otter

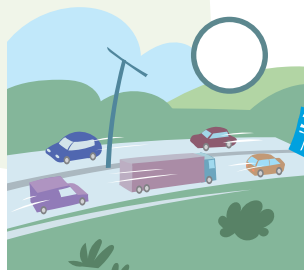
Plaats bij elke tekening het nummer van het passende bijschrift.

1. Jacht en strikken en vallen
2. Rivier vervuild door huishoudelijk afvalwater
3. Rivier vervuild doordat koeien de oevers vertrappelen
4. Verspreiding van landbouwpesticiden op de oevers
5. Giftig afval achtergelaten op de oevers

6. Otters geïsoleerd tijdens de paartijd door autowegen die ze niet kunnen oversteken
7. Dood door verkeersongeval
8. Rivier vervuild door de industrie
9. Sparren te dicht bij de oever geplant
10. Gebruik van pesticiden in de tuin

7.6 Bekijk de afbeelding van de otter in zijn leefgebied.

Wat kunnen we doen om de otter te beschermen? **Noteer drie dingen.**

7.7 Andere bedreigingen voor de biodiversiteit

Ga naar **youtube.com** en tik in "biodiversiteit: bedreigingen en oplossingen". Klik op de video van WWF-Belgium en **bekijk** die.

Speel vervolgens het spel Biodiversi-Links. Vraag hiervoor de uitleg aan je leerkracht.

DEEL 8 "ALTIJD WAT IN MIJN HABITAT"

Habitat-bingo

8.1 Luister naar het liedje "altijd wat in mijn habitat" en kruis hieronder het juiste habitat aan, telkens je er eentje hoort in het liedje. Heb je alles aangekruist? Roep dan snel "BINGO"!

Elk dier en elke plant heeft een eigen specifieke **omgeving** waarin hij of zij zich het meest thuis voelt. Een **habitat** is een natuurlijk **leefgebied** waar een dier of plant kan leven en waar het voorzien wordt van voldoende voedsel en een juiste leefomgeving.

8.2 Omcirkel in het groen waar ik, Olga de otter, me thuisvoel.

8.3 Omcirkel in het rood waar jij graag bent.

Bos

Oceaan

Noord- en zuidpool

Toendra

Nevelwoud

Woud

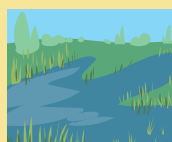
Rotswand

Ijsberg

Savanne

Moeras

Steppe

Woestijn

Stad

Boom

Taiga

Amazonewoud

Altijd wat in mijn habitat (liedje)

Als je geen handdoek bij je hebt, word je kletsnat
Bij een bezoek aan een walvis z'n habitat
Al na enkele seconden heb je nood aan een bad
Als je in de hitte bij een kameel je parasol vergat

'Een portie gemengd' bij een bruine beer
Da's gewoon wat **woud** op een bord, meneer
En het klinkt misschien wel hip
Maar een **taiga** is geen slip

Slaap je liever in de **toendra**
Is de **savanne** iets voor jou
Of woon je graag op een **ijsberg**
Bibberend van de kou

Een habitat, het is me wat
Bos, steppe, pool of stad
Een plaats waar je jezelf kan zijn
De **oceaan** of de **woestijn**
't Is altijd wat in mijn habitat
Ik heb een nest, water, **boom** of gat
O ja, plaats zat
In mijn habitat

Een tijger lijkt een lieve kat
Maar kies toch maar snel het hazenpad
Zoals je ook in 't **Amazonewoud**, zo ergens rond etenstijd
Beter niet met een jaguar rijdt

Zit je 't liefst op een **rotswand**
Ben je een zon- of een schaduwplant
Vind je 't **moeras** wel prettig
Of vind je dat iets te vetig

Het maakt niet uit waar je van houdt
Van moeras of **nevelwoud**
Ben je een stadsmus of een veldmuis
Waar je nest staat, is je thuis

Een habitat, het is me wat
Bos, steppe, pool of stad
Een plaats waar je jezelf kan zijn
De oceaan of de woestijn
't Is altijd wat in mijn habitat
Ik heb een nest, water, boom of gat
O ja, plaats zat
In mijn habitat

Wil jij, samen met andere kinderen, de habitats en de dieren die er leven beschermen? Wil je daarnaast leuke magazines boordevol dierenweetjes ontvangen en deelnemen aan speelse activiteiten?

Ga dan naar de website rangerclub.be en schrijf je in!

8.4 De habitat op school

Denk eens na over je speelplaats: zou die geschikt zijn als habitat voor dieren? Waarom wel of niet?

.....

.....

.....

8.5 Maak een schets van je speelplaats waar dieren zich thuis zouden voelen. Wat zou je behouden? Wat zou je veranderen of toevoegen?

8.6 Deel wat je getekend hebt met de klas. Zie je gelijkenissen? En welke verschillen zie je?

8.7 Maak nu samen met de klas een lijstje met de dingen die je wilt veranderen op de speelplaats. Deel dit lijstje, samen met jullie tekeningen, met de directeur.

Deel je actie ook met WWF en maak kans op een prijs! Vraag de info aan je leerkracht!

DEEL 9 BOZEBOMENBOS (LIEDJE)

Wij zijn de bomen van het bos.
De bomen van het Bozebomenbos.
Wij zwaaien met onze takken.
Wij zwieren onze bladeren los.

Wij zijn de bomen van het bos.
De bomen van het Bozebomenbos.
Wij zijn een beetje in paniek.
De mensen zijn een beetje ziek.

Wij zijn de bomen van het bos.
De bomen van het Bozebomenbos.
We weten niet waarom
maar de houthakker hakt ons om.

Wij zijn de bomen van het bos.
De bomen van het bozebomebos.
We weten niet waarom
maar de houthakker hakt ons om.

**Hak, hak, hak, hak! Laat ons maar vallen.
Hak, hak, hak, hak! Laat ons het bos maar
verknallen.**

**Hak, hak, hak, hak! Laat ons niet vallen.
Hier in onze eigen grond blijven we groen en
gezond.**

**Hak, hak, hak, hak! Laat ons maar vallen.
Hak, hak, hak, hak! Laat ons het bos maar
verknallen.**

**Hak maar in het wilde weg.
Alle bomen hebben pech.**

In onze takken wonen dieren.
Onder elk blad hangt er een nest.
Maar omdat de mens ons om wil hakken
worden de dieren weggepest.

Wij zijn de bomen van het bos.
De bomen van het Bozebomenbos.
Het regent in ons woud
omdat het bos het niet langer houdt.

**Hak, hak, hak, hak! Laat ons maar vallen.
Hak, hak, hak, hak! Laat ons het bos maar
verknallen.**

**Hak maar in het wilde weg.
Alle bomen hebben pech.**
Hoor de machines zijn in aantocht.
Het oorverdovende kabaal.

Zie hoe de apen en de tijgers rennen.
Ze vluchten allemaal.

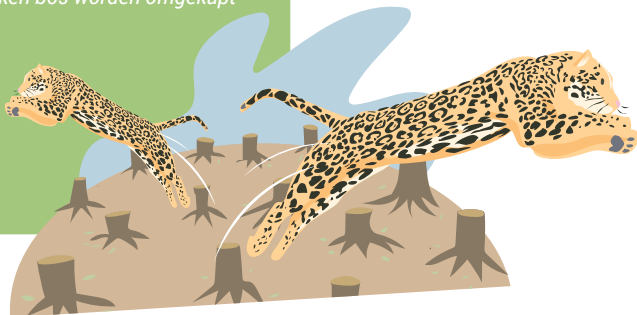

Wil jij, samen met andere kinderen, de habitats en de dieren die er leven beschermen? Wil je daarnaast leuke magazines boordevol dierenweetjes ontvangen en deelnemen aan speelse activiteiten?

Ga dan naar de website rangerclub.be en schrijf je in!

Help, de jaguar is bedreigd!

Sommige producten die wij in ons dagdagelijkse leven verbruiken zorgen voor ontbossing op andere plaatsen in de wereld. Dat betekent dat er stukken bos worden omgekapt zodat er producten gemaakt kunnen worden. Dat verkleint het leefgebied van de jaguar.

Hieronder vind je wat voorbeelden van producten die voor ontbossing **kunnen** zorgen. Dit hangt natuurlijk af van waar ze vandaan komen en hoe ze geproduceerd worden.

Cacao

Voor chocolade

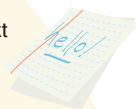
Vlees

Er is plaats nodig voor veedieren én om hun voedsel te produceren.

Papier

Wordt gemaakt uit bomen.

Palmolie

Voor koekjes, shampoo, enzovoort

Soja

Dient voornamelijk als veevoeder voor dieren die wij opeten.

Koffie

Drinken je ouders dit wel eens?

9.1 Omcirkel producten die jij of je ouders gebruiken.

9.2 Hoe kan je er zeker van zijn dat ze niet voor ontbossing zorgen of vind je een andere oplossing?

.....

.....

.....

9.3 Waarom zijn bomen en bossen belangrijk?

Schrijf zoveel mogelijk redenen op in de bladeren van de boom. Ben je klaar? Laat dan enkele klasgenoten andere bladeren aanvullen. Slaag je erin elk blad in te vullen?

9.4 Bomen in ons land.

We zijn terug in België. Herken je de bomen? **Verbind de bladeren en de vruchten met de juiste naam.** Heb je hulp nodig? Vraag dan een determinatiesleutel voor bomen aan je leerkracht.

De tamme kastanje

De berk

De zomereik

De paardekastanje
(wilde kastanje)
NIET EETBAAR

De esdoorn

De beuk

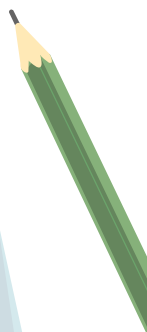
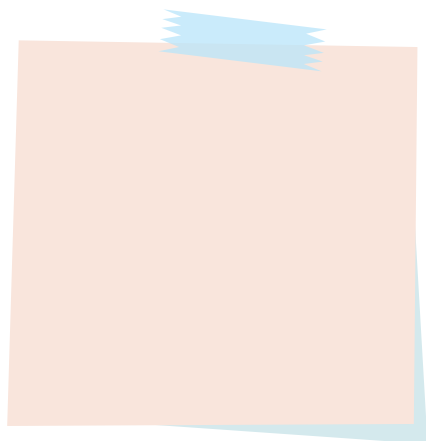
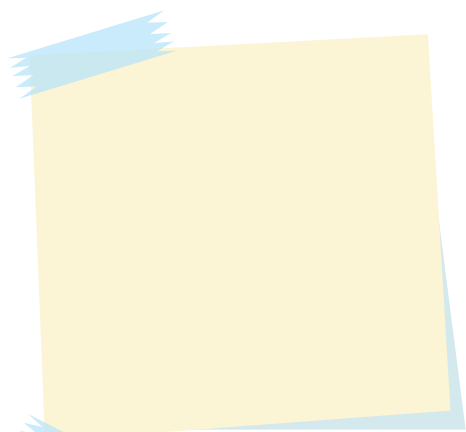
Ga naar het bos en probeer de bomen te herkennen aan de hand van hun bladeren en vruchten. Kan je ook nog andere planten herkennen?

9.5 Wat ga jij nu doen?

Welke acties ga je ondernemen?

Noteer het in de onderstaande stickers.

10. LETTERFRETTER (LIEDJE)

Zing je nog mee met de laatste liedjes?

A! Alligators zijn familie van de krokodil
B! Brilslangen zijn wel slangen, maar dragen geen echte bril
C! Clownvissenvrouwtjes zijn als mannetje geboren
D! Een doejong is een zeekoe, maar loeien zal je niet horen
E! Een emoe lijkt op struisvogel, maar is een beetje kleiner
F! Een flappentak eet geen vogelkak, beukenblaadjes vindt ie fijner

Ik ben een echte boekenworm en een letterfretter
Cijfertjes zijn leuk, maar letters vind ik vetter
Alles mooi achter elkaar, dat staat toch altijd netter
't Is de aard van het beestje, van de dierenalfabetter

G! Gaffelbokken sprinten wel zo'n 100 kilometer per uur
H! Honingberen lusten liever zoet dan zuur
I! Impala's hebben hoorns, soms bijna een meter lang
J! Jaguars zwemmen graag, van water zijn ze helemaal niet bang
K! Een korhoenhaan zet zijn staartje mooi recht
L! De lepelaar heeft natuurlijk een andere bek dan een specht
M! Mandarijnpitvissen hebben trouwens helemaal geen schubben

We zijn halfweg! We zijn halfweg!
Al in de helft van heel de uitleg!
We zijn halfweg! We zijn halfweg!
Recht in het midden, geloof maar wat ik zeg

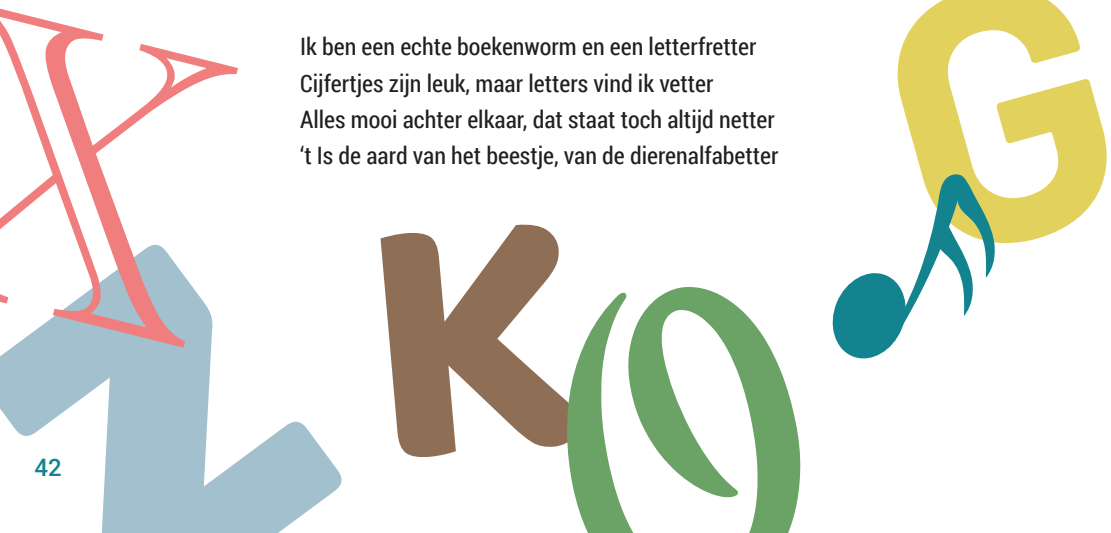

N! De netpython is van heel de wereld de langste slang
O! De ocelot is een grote kat, ok we zijn weer op gang
P! Penseelzwijnen komen enkel 's avonds buiten
Q! Een quetzal is een mooie vogel die niet zo goed kan fluiten
R! Reuzensprinkhanen kunnen je reuzehard doen schrikken
S! En stekelratten kunnen jou heus niet echt prikken

Ik ben een echte boekenworm en een letterfretter
Cijfertjes zijn leuk, maar letters vind ik vetter
Alles mooi achter elkaar, dat staat toch altijd netter
't Is de aard van het beestje, van de dierenalfabetter

T! Tuimelaars hebben op hun snuit een klein beetje haar
U! Een ultramarijnbijschop is een blauw vogeltje, echt waar
V! De veelvraat heeft van niemand schrik. Een bijter, geen prater
W! Een wilde kat vind je niet in de stad, maar een kat,
die vindt graag een kater
X! Daar weer ik niet direct een antwoord op
Oh ja, een xenops! Geen paniek, 't was maar een valse stop
Y! Een yapok of wateropossum, die wordt graag nat
Z! Zwarte mamba, ja, we hebben ze allemaal gehad

Ik ben een echte boekenworm en een letterfretter
Cijfertjes zijn leuk, maar letters vind ik vetter
Alles mooi achter elkaar, dat staat toch altijd netter
't Is de aard van het beestje, van de dierenalfabetter

11. IEDEREEN GEWONNEN (LIEDJE)

Een kat heeft 9 levens, landt altijd op zijn poten.
Een mier draagt 100 keer zijn gewicht, dat zijn stoten.
De kolibrie vliegt soms achteruit.
De ijsbeer heeft eigenlijk een zwarte huid.

Zonder kop leeft een kakkerlak nog 9 dagen.
Een hert heeft maar 1 mond en toch 4 magen.
Schrik niet, een octopus heeft 3 harten maar
maar zelfs met 8 armen kan hij niet biljarten.

Een hond ruikt 10 000 keer beter dan een mens.
Voor de riemvis telt geen enkele dieptegrens.
5000 stekels op die kleine egel.
Een halve meter tong is bij giraffen de regel.

Iedereen gewonnen, allemaal de beste.
Zoveel records en als je wil mag je testen.
Snelste, kleinste, dikste of de gekste taal.
Eigenlijk is elk dier speciaal.

Dolfijnen die roepen elkaar bij naam.
De blauwe vinvis heeft het grootste dierenlichaam.
Een slak kan 3 jaar slapen zonder te eten.
Een slang krijgt een nieuw vel als het oude is versleten.

De mens komt van de aap, zo is het echt gegaan.
Een afgehakte arm van een zeester groeit weer aan.
Een kameleon verandert van kleur als hij verschiet
En de zwarte weduwe is een echte moordgriet.

Refrein

Koala's zijn per dag maar een uur of 4 wakker.
En de luiaard is met één per week de traagste kakker
De pluizigste van allemaal, het angorakonijn.
Wil je lekkere truffels? Vind dan eerst een goed zwijn.

Een spin heeft vaak 8 ogen, het is waar, absoluut.
Een mier ademt maar 2 keer per minuut.
Door zijn strepen blijft de zebra lekker koel.
Wat een bijzondere dieren, wat een beestenboel.

Refrein

Iedereen krijgt medailles, bekens en lintjes.
Wie leeft het langst, wie krijgt het meeste kindjes?
De dunste olifant en de dikste pladijs...
elk dier krijgt een grote prijs.

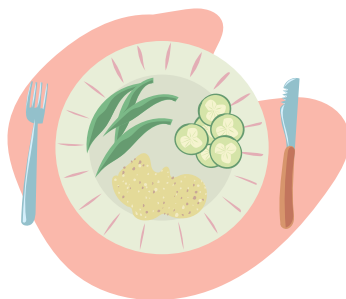

12. ZELF WEL (LIEDJE)

Wachten we tot we oud zijn en versleten?
Hebben we geduld tot ook wij uitgestorven zijn?
Willen we dat het hier nog wat warmer wordt?
Hebben wij dan echt behoefte aan woestijn?

Wachten we op het vallen van de duiven?
Wachten we op de grote tovenaars?
De president zit op z'n stoel te schuiven
en zegt: "Ach, ja, dan misschien wel volgend jaar ..."

We doen het zelf wel.
We nemen het in eigen hand.
We doen het zelf wel.
Tijd voor jong verstand.

Praten is zilver en er iets aan doen is goud.
Wat is er nu nog dat ons tegenhoudt?
We doen het zelf wel!

Je moet niet wachten op de anderen
wanneer je vindt: "Zo kan het niet."
Er zal geen bal veranderen
als je in je zetel eenzaam wortel schiet.

We doen het zelf wel.
We nemen het in eigen hand.
We doen het zelf wel.
Tijd voor jong verstand.

Praten is zilver en er iets aan doen is goud.
Wat is er nu nog dat ons tegenhoudt?
We doen het zelf wel!

13. KOM BUITEN (LIEDJE)

Verveel je je te pletter op een saaie dag
Vind je dat je eigenlijk maar weinig mag
Kom uit je luie zetel en doe wat met je leven

Bouw een kamp onder de tafel
Maak een reis door je straat
Zet alles op z'n kop, zodat het beter gaat
Rol door de modder, spring in een plas
Slinger in een boom, land in het wilde gras
Doe eens wild en zot
Kom toch uit je kot

Kom buiten in de zon
Kom buiten in de regen
Trek je stoute schoenen aan
Zo kom je nog wat tegen

Maak een hindernisparcours met takken in je tuin
Tuimel op het strand van de hoogste duin
Smeer modder op je benen, graaf met tunnels met je tenen
Maak je lekker vuil

Voetbal of fiets, loop rondjes om het huis
Maak van het bos je tweede thuis
Zing uit volle borst, roep eens lekker luid
Ga op avontuur en leef je uit
Doe eens wild en zot
Kom toch uit je kot

Kom buiten in de zon
Kom buiten in de regen
Trek je stoute schoenen aan
Zo kom je nog wat tegen

Bouw een clubhuis in een boom
Verstop je in de struiken
Word koning van het bos
Je kan de buitenlucht al ruiken
Teken strepen op je wangen
Laat je schouders niet zo hangen
Kom buiten

Kom buiten in de zon
Kom buiten in de regen
Trek je stoute schoenen aan
Zo kom je nog wat tegen

14. VUIL! VUIL! VUIL!

Wij willen vrij, wij willen lekker los
Wij willen klauteren en rennen door het bos
Wij willen modder, wij willen regen
Donder en bliksem, daar kunnen wij wel tegen
Wij willen lopen, vallen en weer opstaan
Alles doen wat we nog nooit hebben gedaan
Altijd maar binnen, alle deuren toe
O, wat zijn wij dat toch moe

Vuil vuil vuil, laat ons maar spelen
Vuil vuil vuil, ja, lekker vuil
Smossen in de modder, bruin en groen
Vuil vuil vuil, laat ons maar doen

Hangen aan de takken, ondersteboven
Oh wat voelt dat goed, u zal het niet geloven
Wij willen zwemmen, tegen de stroom
Op de uitkijk in de hoogste boom
Wij willen buiten, op avontuur
Wij willen vrij, elke dag, elk uur
Nooit eens vuile woordjes, altijd mondjes toe
O, wat zijn wij dat toch moe

Vuil vuil vuil, laat ons maar spelen
Vuil vuil vuil, ja, lekker vuil
Smossen in de modder, bruin en groen
Vuil vuil vuil, laat ons maar doen

Hopelijk hebben jullie genoten van deze wereldreis en hebben jullie veel bijgeleerd. Ik wil jullie dan ook bedanken om deze wereld beter te maken voor alle levende wezens.

Word lid van de Rangerclub!

*Wil jij, samen met andere kinderen, alles te weten komen
over de natuur en in actie schieten om die te beschermen?
Wil je daarnaast leuke magazines boordevol dierenweetjes
ontvangen en deelnemen aan speelse activiteiten?*

Ga dan naar de website rangerclub.be en schrijf je in!

SCHOLLEN

Dit educatief pakket werd ontwikkeld door
Steven Van den Panhuyzen van WWF-scholen.